

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

В.о. декана факультету міжнародних
економічних відносин та
туристичного бізнесу

Тетяна МИРОЩИНЧЕНКО

2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Міжнародна економіка

рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»

спеціальність: 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

освітня програма: «Міжнародні відносини»

вид дисципліни: обов'язкова

факультет: міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

2024 / 2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

“28” серпня 2024 року, протокол № 19

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Марченко І. С., к.е.н., доцент, доцент ЗВО кафедри міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова

Протокол від “26” серпня 2024 року № 19

В.о. завідувача кафедри міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова

_____

Анна ЗАЙЦЕВА

(підпис)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми

Гарант освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

_____

Євгенія СОЛОВИХ

(підпис)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол № 16 від 28 серпня 2024 року

Голова науково-методичної комісії

_____

Олена МИКОЛЕНКО

(підпис)

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Навчально-науковий інститут
«Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»
Кафедра міжнародних відносин

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Директор ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Микола ПИСАРЕВСЬКИЙ

2024 рік

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Міжнародна економіка

рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)
галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»
спеціальність: 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
освітня програма: «Міжнародні відносини»
вид дисципліни: обов'язкова
факультет: міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

туристичного бізнесу»

2024 / 2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

«07» січня 2025 року, протокол №10

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Марченко І.С., к.е.н., доцент, доцент ЗВО кафедри міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних відносин

Протокол від «06» січня 2025 року № 10

Завідувач кафедри Наталія ВІННИКОВА
(підпис) (ім'я та прізвище)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини»

Гарант освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини» (бакалаврського рівня)

 Наталія ВІННИКОВА
(підпис) (ім'я та прізвище)

Програму погоджено науково-методичною комісією ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Протокол від «06» січня 2025 року №7

Голова науково-методичної комісії

 Ганна ПАНАСЕНКО
(підпис) (ім'я та прізвище)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Міжнародна економіка» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини» підготовки першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни “Міжнародна економіка” є оволодіння здобувачами вищої освіти знань та навичок в сфері міжнародних господарських процесів, а саме закономірностей та сучасних особливостей взаємодії між суб'єктами господарювання різних держав у галузі міжнародного обміну товарами, послугами, працею, капіталом та інших аспектів співробітництва у міжнародній господарчій сфері.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК3. Здатність навчатися та бути сучасно навченим.

ЗК4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК5. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

СК2. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК3. Здатність оцінювати стан та напрями досліджень міжнародних відносин та світової політики у політичній, економічній, юридичній науках, у міждисциплінарних дослідженнях.

СК5. Здатність аналізувати вплив світової економіки, міжнародного права та внутрішньої політики на структуру й динаміку міжнародних відносин та зовнішньої політики держав.

СК7. Здатність аналізувати міжнародні інтеграційні процеси у світі та на Європейському континенті, та місце в них України.

1.3. Кількість кредитів – 4

1.4. Загальна кількість годин – 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
<u>Обов'язкова</u>	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	-й
Семестр	
3-й	-й
Лекції	
32 год.	год.
Практичні заняття	
практичні заняття – 16 год. семінарські заняття – 16 год.	год.
Лабораторні заняття	

год.	год.
Самостійна робота	
56 год.	год.
у тому числі індивідуальні завдання	
- год.	

1.6. Заплановані результати навчання.

В результаті вивчення дисципліни у студента повинні формуватися наступні програмні результати навчання (РН).

РН03. Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародним акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці.

РН06. Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях.

РН11. Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.

РН13. Здійснювати прикладний аналіз міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, міжнародних процесів та міжнародної ситуації відповідно до поставлених цілей, готувати інформаційні та аналітичні матеріали.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Міжнародна економіка як напрям економічної науки

Тема 1. Поняття, сутність та елементи міжнародної економічної думки

Поняття та принципи міжнародної господарської діяльності. Процес формування і етапи розвитку світової економіки. Зовнішньоекономічна діяльність, її характеристика та принципи. Елементи та форми міжнародної економічної діяльності, її суб'єкти та типи. Показники економічного розвитку, потенціалу та рівня розвитку. Моделі міжнародного економічного співробітництва.

Тема 2. Функціональні особливості міжнародної економічної діяльності

Структурні складові механізму зовнішньоекономічної діяльності. Держави, ТНК, державні і інтеграційні об'єднання, міжнародні організації як головні суб'єкти міжнародної економіки. Міжнародне регулювання світової економіки. Інституціональна основа регулювання у сфері міжнародної торгівлі і валютно-кредитних відносин. Глобалізація та світовий економічний порядок: зміст, структура, еволюція. Макроекономічні та мікроекономічні особливості здійснення зовнішньої господарської діяльності.

Тема 3. Ресурси та ресурсний потенціал країн

Поняття ресурсного потенціалу. Структура ресурсного потенціалу. Сировинні ресурси та їх роль в розвитку економічних процесів. Головні види сировинних ресурсів. Нерівномірність розміщення сировинних ресурсів. НТР і сировинні ресурси. Людський потенціал. Значення людських ресурсів в умовах сучасної НТР. Поняття людського капіталу. Особливості демографічної ситуації в різних країнах та їх вплив на розвиток продуктивності економік.

Тема 4. Глобалізація, транснаціоналізація та конкурентоспроможність

Поняття та сутність глобальної трансформації світового господарства. Взаємозалежність – головна риса процесу глобалізації. Глобалізація та регіоналізація. Глобальні виклики світової економіки, НТР і глобальна трансформація. Глобальні проблеми сучасності та їх вплив. Основні прояви загострення глобальних проблем. Шляхи послаблення їх гостроти. Поняття конкурентоспроможності на мега-, макро-, мезо- та мікрорівнях господарювання. Критерії та оцінки конкурентоспроможності, чинники посилення конкурентних переваг.

Розділ 2. Форми та аспекти міжнародної економічної діяльності

Тема 5. Зовнішня торгівля та світовий ринок товарів й послуг

Поняття, структура та показники зовнішньої торгівлі. Експортно-імпорتنі операції, регулювання та особливості. ГАТТ/СОТ, торговельні угоди. Зона преференційної торгівлі, зона вільної торгівлі, митний союз, спільний ринок. Світовий ринок товарів та послуг. Експортні доходи, імпортна залежність. Товарні біржи, принципи формування світових цін. Сектор послуг, торгівля послугами, постіндустріальна економіка.

Тема 6. Виробничо-інвестиційна діяльність та виробничо-коопераційні зв'язки

Виробничі цикли та кооперація. Інвестиційна діяльність, прямі іноземні інвестиції, портфельні інвестиції. Інвестиційні ризики та привабливість. Інвестиційні доходи та втрати. Синергетичний ефект виробничо-коопераційної діяльності.

Тема 7. Валютно-фінансова діяльність та міжнародні валютно-фінансові операції

Міжнародні валютно-фінансові операції. Фінансові ринки. Фондові біржі. Зовнішня заборгованість та боргове навантаження. Ринок валют (форекс). Принципи формування валютних курсів. Фінансово-інвестиційні організації та інститути. Інституційне регулювання міжнародної валютно-фінансової сфери.

Тема 8. Технологічно-інноваційний напрям господарської діяльності в міжнародній сфері

Технологічні уклади, науково-технічний прогрес та науково-технічна революція. Індустрія 4.0. Значення та роль інновацій. Передача та продаж технологій. Створення та впровадження інновацій. Інноваційно-технологічні моделі економічного розвитку.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	с	інд.	с.р.		л	п	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Міжнародна економіка як напрямок економічної науки												
Тема 1. Поняття, сутність та елементи міжнародної економічної думки	12	4	2	2		4						
Тема 2. Функціональні особливості міжнародної економічної діяльності	12	4	2	2		4						
Тема 3. Ресурси та ресурсний потенціал країн	14	4	2	2		6						
Тема 4. Глобалізація, транснаціоналізація та конкурентоспроможність	12	4	2	2		4						
Разом за розділом 1	50	16	8	8		18						
Розділ 2. Форми та аспекти міжнародної економічної діяльності												
Тема 5. Зовнішня торгівля та світовий ринок товарів й послуг	14	4	2	2		6						
Тема 6. Виробничо-інвестиційна діяльність та виробничо-коопераційні зв'язки	14	4	2	2		6						
Тема 7. Валютно-фінансова діяльність та міжнародні валютно-фінансові операції	12	4	2	2		4						

Тема 8. Технологічно-інноваційний напрям господарської діяльності в міжнародній сфері	10	4	2	2		2						
Разом за розділом 2	50	16	8			18						
Усього годин	120	32	32			56						

4. Теми практичних та семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Практичні заняття		
1	Макро- та мікроекономічні аспекти міжнародної економічної діяльності	2
2	Сучасні особливості економічної діяльності ТНК	2
3	Ресурсний потенціал країн світу	2
4	Глобалізація та її вплив на економічну діяльність країн	2
5	Системи зовнішньої торгівлі та торговельні операції	2
6	Інвестиційні напрями та потоки між країнами світу	2
7	Валютно-фінансова співпраця в системі фінансових відносин	2
8	Інноваційно-технологічні аспекти економічного розвитку та конкуренції	2
Разом		16
Семінарські заняття		
1	Глобальна трансформація світової економіки.	2
2	Протиріччя у розвитку світової економіки.	2
3	Забезпеченість факторами виробництва країн світу у розрізі соціально-економічних типів країн.	2
4	Процес транснаціоналізації міжнародної економічної діяльності	2
5	Соціально-економічна модель економічно розвинених країн світу.	2
6	Особливості найбільш перспективних країн, що розвиваються.	2
7	Економіка невеликих розвинених країн.	2
8	Напрями інтеграції перехідних країн в світову економіку.	2
Разом		16

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Опанувати основні питання з теми “Макро- та мікроекономічні аспекти міжнародної економічної діяльності”	6
2	Виявити сучасні особливості та напрями розвитку провідників ТНК світу, підготовка доповіді “Сучасні критерії ведення міжнародного бізнесу (на прикладі конкретної ТНК)”	6
3	Визначити ресурсний потенціал на прикладі обраної країни	8
4	Підготовка доповіді у вигляді есе “Позитивні та негативні впливи глобалізації на економіку обраної країни”	6
5	Опрацювання практичного завдання “Особливості зовнішньої торгівлі обраної країни світу”	8
6	Опанувати методи та принципи ведення інвестиційної діяльності з використанням симулятора біржи	8
7	Визначити принципи валютно-фінансових операцій на ринку Forex	6
8	Вивчити сучасні особливості інноваційно-технологічного аспекту розвитку	4

	економік (на прикладі країни або компанії)	
Разом		56

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальне завдання не передбачено навчальним планом.

7. Методи навчання

Як правило практичні заняття проводяться аудиторне. В умовах дії воєнного стану заняття проводяться відповідно до Наказу ректора Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (аудиторне або дистанційно за допомогою платформ Google Meet або Zoom).

Шифр ПРН (відповідно до ОНП)	Результати навчання (відповідно до ОПП)	Методи навчання	Засоби діагностики/ форми оцінювання
РН 03	Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародним акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці.	Обговорення, дискусія, дебати	Опитування
РН 06	Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях.	Статистико-аналітичні завдання	Захист звітів з практичних робіт
РН 11	Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.	Прослуховування лекційного матеріалу, колективне вирішування кейсів, обговорення	Опитування, моделювання
РН 13	Здійснювати прикладний аналіз міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, міжнародних процесів та міжнародної ситуації відповідно до поставлених цілей, готувати інформаційні та аналітичні матеріали.	Статистико-аналітичні завдання, кейси	Захист звітів з практичних робіт

8. Методи контролю

Підсумковий семестровий контроль - екзамен. Поточний контроль – звіти з виконання практичних робіт, самостійної роботи.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання								Екзамен	Сума	
Розділ 1				Розділ 2						Разом
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8			
10	10	10	10	10	10	10	10	60	40	100

T1, T2 ... – теми розділів.

Для допуску до складання підсумкового контролю (екзамену) здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 20 балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи, індивідуального завдання.

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ УСПІШНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Критерії оцінки виконання практичних робіт.

Визначення	Кількість балів за практичну роботу
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Завдання відзначається повнотою виконання без допомоги викладача. ▪ Визначає рівень поінформованості, потрібний для прийняття рішень. Вибирає інформаційні джерела. ▪ Робить висновки і приймає рішення у ситуації невизначеності. Володіє вміннями творчо-пошукової діяльності. 	9-10
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Завдання – повні, з деякими огріхами, виконані без допомоги викладача. ▪ Планує інформаційний пошук; володіє способами систематизації інформації; ▪ Робить висновки і приймає рішення у ситуації невизначеності. Володіє вміннями творчо-пошукової діяльності. 	7-8
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Завдання відзначається неповнотою виконання без допомоги викладача. ▪ Студент може зіставити, узагальнити, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях. 	5-6

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Завдання відзначається неповнотою виконання за консультацією викладача. ▪ Застосовує запропонований викладачем спосіб отримання інформації, має фрагментарні навички в роботі з науковими джерелами; ▪ Вибирає відомі способи дій для виконання фахових методичних завдань. 	3-4
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Завдання відзначається неповнотою виконання за консультацією викладача. ▪ Вибирає відомі способи дій для виконання фахових методичних завдань. 	0-2

Нарахування балів за екзамен (до 40 балів).

Екзамен виступає кінцевим результатом перевірки знань здобувача з дисципліни та є обов'язковим для здачі, навіть в умовах набрання 50 та більше балів під час поточного контролю в семестрі.

Екзамен складається з 20 тестових питань (правильна відповідь на кожне оцінюється в 1 бал, не правильна – в 0 балів) та двох відкритих питань за тематиками дисципліни (до 10 балів кожна).

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

10. Рекомендована література

1. Світова економіка: методичні рекомендації до виконання практичних робіт з дисципліни для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» денної та заочної форм навчання, спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» денної форми навчання / уклад. І. С. Марченко. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2024. 20 с.
2. Світова економіка: підручник / за ред. А.П. Голікова, О.А. Довгаль. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 268 с.
3. Задоя А.О. Міжнародна економіка. К. : Центр учбової літератури, 2019. 416 с.
4. Голіков А. П., Довгаль О. А. Міжнародні економічні відносини: підручник. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 464 с.
5. Голіков А. П. Економіко-математичне моделювання світогосподарських процесів: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2006. 144 с.
6. Килин О. В. Світова економіка : навч. посіб. Львів : Вид-во Львів. комерц. акад., 2014. 335 с.
7. Григорова-Беренда Л. І., Шуба М. В. Теорія і практика зовнішньої торгівлі : навчальний посібник. Харків : Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2016. 136 с.
8. Войтко С. В., Гавриш О. А., Згуровський О. М., Нараєвський С. В. Економіка зарубіжних країн : підручник. Київ : НТУУ «КПІ ім. І. Сікорського», 2017. 400 с.

Допоміжна література

1. Імперативи розвитку міжнародних економічних відносин в умовах глобальних викликів : колективна монографія / кол. авт. ; за ред. О. А. Довгаль. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2022. 528 с.
2. Книш М., Котик Л. Глобальні проблеми людства : навч. посібник. Львів : ПростірМ, 2021. 130 с.
3. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / Є. І. Войнова [та ін.]; за ред. проф. С. О. Якубовського, Ю. О. Ніколаєва; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. Одеса : ОНУ, 2015. 304 с.
4. Ревякін Г. В. Закономірності циклічного розвитку глобальної економічної системи : монографія. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2020. 140 с.
5. Трансформація міжнародних економічних відносин в епоху глобалізації : колект. моногр. / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 316 с.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відеолекції, інше методичне забезпечення

1. Eurostat [Електронний ресурс]. URL: <http://ec.europa.eu/eurostat/>
2. The Observatory of Economic Complexity [Електронний ресурс]. URL: <https://oec.world/>
3. The World Bank [Електронний ресурс]. URL: <http://www.worldbank.org/>
4. UNCTAD statistics [Електронний ресурс]. URL: <http://unctadstat.unctad.org/>
5. World Economic Forum [Електронний ресурс]. URL: <http://www.weforum.org/>
6. World Trade Organization [Електронний ресурс]. URL: <https://www.wto.org/>
7. Верховна Рада України [Електронний ресурс]. URL: <http://www.rada.gov.ua/>
8. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
9. Investing.com [Електронний ресурс]. URL: <https://www.investing.com/>

12. Особливості навчання за денною формою в умовах дії обставин непоборної сили

В умовах дії обставин непоборної сили освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/ розпоряджень ректора/ проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі.

Складання підсумкового семестрового контролю в разі запровадження жорстких обмежень з заборонаю відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість скласти екзамен на платформі Moodle в дистанційному курсі «Світова економіка», режим доступу: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=1486>